

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne in praznične. // Inzerati do 80 peti vrti a Din 2, do 100 vrti a Din 2,50, od 100 do 300 vrti a Din 3, večji inzerati peti vrti Din 4.-, Popust po dogovoru, inzerati davki posebej. // "Slovenski Narod" velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.-, za inozemstvo Din 25.- // Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knaževa ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocanova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE, Ob kolodvoru 101 // SLOVENSKE GRADCE, Slovniški trg 5 // Pošta hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Finska bo branila svojo neodvisnost

Finska vlada je pripravljena ugoditi nekaterim ruskim zahtevam, če dobi za to primerne koncesije, uprta pa se bo vsakemu ogražanju svoje neodvisnosti in je že izdala obsežne obrambne ukrepe

Stockholm, 12. okt. br. Listi poročajo iz Helsinkov, da se je položaj med Finsko in Rusijo zelo poslabšal. Finska vlada je odredila nove vstopne rezerviste, ob enem pa odredila takojšnjo evakuacijo prestolnice in nekaterih drugih večjih mest blizu obale in ruske meje. Mnogo kritike je izšlo dejstvo, da finski delegaciji, ki se je na povabilo sovjetske vlade podala v Moskvo, ni bil prirejen nikak sprejem, dočim so delegacije ostalih baltičskih držav sprejeli kar najsvetanejši. Pač pa se je splošno opazilo, da so bili na kolodvoru vsi člani švedske poslanstva.

Evakuacija mest

Helsinki, 12. okt. s. Včeraj je bilo iz Helsinkov evakuiranih 20.000 žen, otrok in starčkov. Podvzeti so bili novi ukrepi za zaščito pred letalskimi napadi. Vpoklicani so bili nadaljni kontingenti rezervistov, vendar finska vlada zanika, da bi bila izvedena splošna mobilizacija. Iz Helsinkov so odšli večerj vsi angleški državljani, kakor tudi žena in otroci angleškega poslanika. Poljski poslanik v Moskvi, ki je došel v Helsinke, je sporočil, da je na meji videl kompletno motorizirano rusko divizijo. Tik nad rusko-finsko mejo so opazili večerj eskadrilo 21 ruskih letal.

Borza zaprta

Helsinki, 12. okt. br. Vlada je danes odredila zaporo finske borze. Hkratu je finska banka izdala nove bankovce po 5000 finskih mark. V tovarnah orožja in streliva je bilo delo pospešeno. Delavstvo je v njih zaposleno v treh posadnih.

Danes popoldne pričetek razgovorov v Moskvi

Moskva, 12. okt. s. Finsko odposlanstvo je bilo sredi sprejetja pri šefu protokola ruskega zunanjega ministrstva. Finska delegacija bo imela prvi sestanek z ruskimi državniki danes popoldne.

Samo do gotove meje

Helsinki, 12. oktobra. e. Glede bodočih odnosov z Rusijo obstaja v Finski še nadalje velika negotovost in zaskrbljenost. Glede nadaljnjega razvoja dogodkov vlada v političnih krogih pesimistično razpoloženje. Finski politični krogi so mnenja, da je Finska pripravljena priznati Rusiji upravičenost nekaterih zahtev, zlasti zahtevo po zagotovitvi ruskega vpliva v Baltičkem morju, toda pri tem more iti samo za odstop nekaterih finskih otokov. Finska je pripravljena, da določen otok izroči Rusiji, toda le na podlagi recipročnosti, kar pomeni, da bo tudi Finska postavila Rusiji svoje zahteve. Predvsem zahtevo po korekturi meje v Kareliji v korist Finske. Finska računa na podporo ne samo Švedske in skandinavskih držav, temveč tudi na podporo nekaterih držav v Evropi in na moralno podporo vse ameriške javnosti v borbi za ohranitev svoje neodvisnosti. S posebnimi akcijami hoče Finska opozoriti zlasti Ameriko na svoje stališče in prepričati ameriško javnost o upravičenosti svojega stališča. Prvi korak v tej smeri tolmačijo govor, ki ga je imel finski zunanji minister v radiu in katerega so prenašale vse ameriške postaje.

London, 12. oktobra s. Doslej je Finska poklicala pod orožje približno 100.000 mož. Na cestah proti ruski meji so postavljene barikade in druge ovire za tanke.

Predčasni vstopni rezervistov na Danskem

Kodanj, 12. okt. mp. DNB poroča, da je danska vlada včeraj vstopila rezerviste, ki bi morali k vojakom šele jeseni.

Brez upa zmage

Helsinki, 12. okt. e. V finski prestolnici bivajoči tuji vojaški strokovnjaki niso prepričani, da bi se mogla Finska, čeprav ima odlično opremljeno vojsko, z uspehom zoperstavljati ruski oboroženi sili. Meja med Finsko in Rusijo je dolga okrog 1500 km in zaradi tega je ni mogoče z uspehom braniti. Z nestrpnostjo pričakujejo v finski prestolnici poročila iz Moskve o zahtevah, ki jih bo Rusija stavila finski delegaciji.

Zanimanje Amerike

Washington, 12. okt. s. V ameriških političnih krogih vlada posebno zanimanje za usodo Finske že zato, ker je Finska edina evropska država, ki je Zedinjenim državam plačala svoje vojne dolge. Finski poslanik je včeraj posetil Belo hišo in ameriško zunanje ministrstvo, vendar je potem izjavil novinarjem, da ne vidi možnosti za intervencijo Amerike v korist Finske.

Vkorakanje ruskih čet v Estonko

Tallinn, 12. okt. e. Po službenem obvestilu bodo ruske čete prišle v Estonko 13. oktobra. Včeraj je dospela posebna ruska vojaška delegacija v obmorski kraj Balti, katerega bo Rusija spremenila v najmodernejšo pomorsko oporišče. V Baltiku prebiva zdaj okrog 650 estonskih ribičev.

Rusi bodo tu zgradili tudi najmodernejšo luko, tako da bo Baltiki najvažnejša pomorska ruska baza pred vhomom Finskega zaliva.

Tallinn, 12. okt. mp. Tas poroča, da je o priliki včerajšnjega podpisu vojaškega dogovora med Rusijo in Estonko, ruska

Ruski obroč na Baltiku

Ruska diplomacija triumfira nad svojimi uspehi
Oficijelni moskovski komentar o pogodbi z Litvo

Moskva, 12. okt. s. Vse rusko časopisje z navdušenjem piše o novi rusko-litovski pogodbi ter ugotavlja, da je s to pogodbo sklenjen železni obroč za obrambo Rusije v Baltiku.

Moskva, 12. okt. mp. V tukajšnjih diplomatskih krogih je zbudil veliko pozornost uvodnik oficijelnih »Izvestij«, ki se nanaša na podpis pogodbe o vzajemni pomoči med Rusijo in Litvo in ki večkrat poudarja, da Rusija nikdar ne prelomi dane besede, kar se drugod po svetu ne dogaja vedno. Uvodnik, ki nosi naslov: »Politika ureditve miru in prijateljstva med narodi«, pravi med drugim:

S podpisom pogodbe o medsebojni pomoči z Litvo je Rusija ponovno dokazala, da nastopa kot plemeniti in pravični prijatelj malih držav. Tudi s to pogodbo je popravila Litvi storjeno krivico, ko je Poljska v oktobru 1920 s silo anektirala Vilno z vilniskim ozemljem. Rusija formalno ni nikdar priznala te aneksije. Rusija je dvakrat s svojo intervencijo preprečila obojeni poljski napad na Litvo. Ko je Rusija po razpadu Poljske ponudila prijateljsko roko Belorusiji in Ukrajini, je obenem zasedla tudi Vilno z njegovim območjem. Zdej je to ozemlje, ki ga je Litva pred 19. leti izgubila, spet vrnila pravemu lastniku. Zato predstavljata pogodba med Rusijo in Litvo zgodovinsko listino, da je pravica prišla do zmage. Rusija si je s tem tudi zagotovila sigurnost svojih meja. Litva se je lahko prepričala o velikem pomenu prijateljstva z Rusijo, ki nikdar ne prelomi dane besede. Rusija je pokazala lep primer pravične diplomacije.

Kovno, 12. okt. s. Ko je včeraj zjutraj radio javil vest o podpisu rusko-litovske pogodbe, so izšli vsi časopisi v Kovnu v posebnih izdajah. Vse hiše so bile takoj okrašene z zastavami. Ob 11. so bile zaprte vse trgovine in obrati. Povorka 50 tisoč ljudi je šla pred palačo predsednika republike in prirejala manifestacije.

Danes bo Chamberlain odgovoril Hitlerju

Odklonil bo Hitlerjeve predloge in objavil pogoje zaveznikov za sklenitev miru

London, 12. okt. br. Danes popoldne bo na seji spodnje zbornice odgovoril angleški ministri predsednik Chamberlain kancelarju Hitlerju. Ta odgovor, ki ga bo podal Chamberlain ne samo v imenu britanskega imperija, marveč v imenu vseh zaveznikov, je bil sestavljen v sporazumu s francosko vlado in vladami vseh britanskih dominionov. Besedilo odgovora je bilo odobreno včeraj na posebni seji vojne kabineta ter sporočeno tudi zastopnikom angleške opozicije, ki so vsi dali svoj pristanek. Pričakujejo, da bo Chamberlain pri tej priliki tudi točno orisal vojne cilje Anglije in Francije in navedel pogoje, pod katerimi bi bili zavezniki pripravljeni pričeti mirovna pogajanja. Kar se tiče Hitlerjevih predlogov, nihče ne dvomi o tem, da jih bo Chamberlain odklonil kot docela nesprejemljive.

Rim, 12. okt. br. Dopisniki italijanskih listov poročajo iz Londona, da se je kljub pesimistični napovedi londonskih listov, po katerih bo Chamberlain v svojem odgovoru odklonil vsaka pogajanja s Hitlerjem, zvedelo iz krogov blizu vlade, da ni izključena možnost, da bo Chamberlain postavil gotove konstruktivne predloge, da bi se ne zaprla popolnoma vrata za pogajanja. V zvezi s tem se potrjuje vest, da bo te dni odpošljal v London novi italijanski veleposlanik Bastianini. Čigar odhod v Anglijo je bil doslej že dvakrat odgojen. Bastianini naj bi angleški vladi obrazložil, kakor pričakujejo v Londonu, stališče Italije glede morebitnega sklica mednarodne konference, ki naj bi se sestala prej, preden bi vojna popolnoma kompromitirala evropski položaj. To nalogo bi moral izvršiti Bastianini samo v primeru, če do njegovega prihoda v London ne bo uničeno vsako upanje v diplomatski razplet sedanje evropske krize.

London, 12. oktobra s. Današnji govor ministrskega predsednika Chamberlaina bo po poluradnem poročilu nedvomno izrazil točno isto kakor govor francoskega ministrskega predsednika Daladierja. V zgornji zbornici bo podal izjavo v imenu vlade lord Stanhope.

vlada službeno povabila vrhovnega poveljnika estonske vojske, generala Laidonerja, da poseti Moskvo. Laidoner je vabilo sprejel in bo obiskal Moskvo takoj, ko bodo ruske čete zasedle svoja oporišča na Estonskem, kar se bo zgodilo, kakor zatrjujejo, do 13. oktobra.

Moskva, 12. okt. s. Iz Kovna poročajo, da prejema rusko poslanstvo neprestano čestitke z vseh strani radi podpisa rusko-litovske pogodbe. Mnoge ugledne litovske osebnosti in deputacije prihajajo osebno čestitat v poslanstvo ter prosiijo za slike Stalina, Molotova in Vorosilova.

Obilgatna pojedina

Moskva, 12. okt. s. Agencija Tas poroča: Včeraj je komisar za zunanje zadeve Molotov priredil kosilo na čast litovskemu zunanjemu ministru Urbisu in litovski delegaciji. Z ruske strani so bili navzoči med drugim Stalin, Vorosilov, Mihojan, Kalinin, Kaganovič, Zdanov, Potemkin in drugi. Zunanja ministra Molotov in Urbis sta med kosilom izmenjala napitnice. Kosilo je poteklo v prijateljskem razpoloženju.

Odhod litovske delegacije iz Moskve

Zunanji minister Urbis in litovska delegacija so včeraj iz beloruskega kolodvora v Moskvi odpovali na svoj dom. Kolodvor je bil okrašen z litovskimi zastavami. Na peronu je bila častna četa. Pri slovesu so bili navzoči namestnik komisarja za zunanje zadeve Lazovski, namestnik komisarja za zunanjo trgovino Stejnov in namestnik komisarja za vojsko Smorodinov.

Berlinski komentarij

Berlin, 12. okt. mp. Snotnji večerniki so na vidnem mestu objavili vest o odstopu Vilna Litvi. Tako piše »Berliner Börsenzeitung«, da je odstop Vilna dokaz o konsekvenci ruske zunanje politike. »Deutsche Allgemeine Zeitung« pripominja, da je Rusija postavila odnose z Litvo na novo podlago in da je odstopitev Vilna logična posledica sovjetske politike v vzhodni Evropi.

Kaj pričakujejo v Berlinu

Berlin, 12. okt. br. Z veliko napetostjo pričakujejo v tukajšnjih krogih današnji govor Chamberlaina o katerem mislijo, da bo merodajen za nadaljnji razplet evropske krize. Zato se v uradnih krogih še vedno vzdržujejo vsakega komentarja Daladierovega govora, pač pa na vse načine opozarjajo na to, da preti ne samo Nemčiji, nego vsej Evropi nevarnost boljše vizacije, če Anglija in Francija ne bosta odnehali. Zelo vplivni nemški politiki so so izjavili novinarjem, da si morajo biti v Londonu na jasnem, da se Nemčija ne bo udala. Če ne bo mogla zmagati z narodnim socializmom, se bo vrzla v obliki komunizma in bo zmagala pod rdečo zastavo. V Berlinu računajo na znano odklonilno stališče konservativnih analitičnih krogov proti komunizmu in upajo, da bi predloženje komunistične nevarnosti utegnili še najprej odvrti Anglijo od neiz-

Prvi večji spopad na zapadni fronti

Nemci so s tanki navalili na francoske postojanke med Mozelo in Saaro, a so bili odbiti

London, 12. okt. e. Londonski radio je objavil, da so se pričele sile na zapadni fronti z obeh strani močne artilerijske akcije s težko artilerijo. Več nemških oddelkov je napadlo francoske čete med Mozelo in Saaro. Nemške ofenzivne čete so spremljali nemški tanki. Na več mestih so so francoske čete ustavile prodiranje nemških čet, pri čemer so imeli Nemci velike izgube. Nekaterim nemškim oddelkom pa se je posrečilo, da so se približali franco-

prosne nadaljevanja vojne proti Nemčiji.

V berlinskih diplomatskih krogih pa prevladuje mnenje, da delajo Nemci račun brez krčmarja. Značilno v tem pogledu smatrajo dejstvo, da ruski krogi ne računajo na skorajšnje pomirjenje in ruska vlada baš zaradi tega z vso naglico ureničuje svoje načrte na Baltiku, ki nikakor ne gredo v prilog Nemčije. Popuščanje Nemčije napram Rusiji predstavlja

Daladierov „ne!“

Po vsem svetu tolmačijo Daladierov govor kot jasno odklonitev nemškega stališča

Pariz, 12. okt. z. Govor Daladierja je naletel v francoski javnosti na nedeljeno odobravanje. Zlasti podčrtavajo listi Daladierovo izjavo, da Francija odklanja vsako premirje, ki bi tvorilo le odmor za pripravo na novo napad. »Figaro« in »Soir« zahtevata, naj Anglija in Francija svedeno izjavita, da ne bosta sklenili s Hitlerjem nikakega separatnega miru, da se ne bodo v Berlinu udajali praznim upom.

London, 12. okt. z. »Times« komentirajo Daladierov govor in naglašajo, da je napadno mnenje, če v Nemčiji mislijo, da se hoče Anglija in Francija vmešati v nemške notranje zadeve. Če hočejo Nemci imeti diktatorja, naj ga imajo. Toda Evropa odločno odklanja, da bi se nemški diktator postavil za diktatorja vse Evrope. Take diktature Anglija in Francija ne bosta nikdar dopustili in se ji bosta z vsemi sredstvi uprli.

New York, 12. okt. s. »New York Times« pišejo, da je Daladier v svojem govoru več nego odbil Hitlerjeve predloge za mir. Njegov govor pomeni jasno ugotovitev, da Anglija in Francija ne bosta

zgodil diplomatsko igro, ki naj bi pripomogla do zmage nemškega stališča, v danem primeru pa bi se Nemčija s podporo zapadnih vevsil zopet otrsela ruskega obema. Vse kaže na to, da so v Moskvi to igro spregledali in se tudi s svoje strani pripravljajo na vse možnosti nadaljnega razvoja dogodkov.

Göring v Rim?

London, 12. okt. o. »Exchanges Telegraph« poroča o trditvah v dobro poučenih diplomatskih krogih v Berlinu, da namerava maršal Göring v kratkem odpotovati v Rim, kjer bi se sestal z Mussolinijem. Njegov razgovor z njim naj bi služil mirovnim stremeljenjem kancelaria Hitlerja ter ojačenju sodelovanja Italije v primeru neuspeha nemške mirovne ofenzive.

sprejeli nobenih pogojev od sedanje nemške vlade. Hitlerju preostaja sedaj samo še možnost, da bodisi začne z napadom na zapadni fronti ali pa z novimi diplomatskimi manevri, ki naj bi razdvojili Anglijo in Francijo ali pridobili nevtralne države na nemško stran.

Rim, 12. okt. p. Italijanski listi sodijo, da Daladierjev govor ne pomeni popolno zatvoritev vrat za bodoča pogajanja.

Budimpešta, 12. okt. br. Budimpeštanski tisk danes precej pesimistično presoja položaj, ki je nastal po zadnjih dveh Hitlerjevih in Daladierovem govoru. Tako poudarja »Pesti Hirlap«, da v Daladierovem govoru ni najti nobene oprijemljive osnove za pogajanja med Nemčijo in zapadnimi vevleslami na osnovi Hitlerjevih mirovnih ponudb. Očitno zapadni vevlesli nista pripravljena na pogajanja, ker bi ne mogli realizirati niti najmanjši del svojega vojnega programa. »Pesti Hirlap« je prav tako pesimističen in meni, da bo tudi angleški ministrski predsednik Chamberlain negativno odgovoril na Hitlerjeve predloge.

Danes bo podpisan rusko-turški pakt

Obenem bo Turčija podpisala tudi pogodbe z Anglijo in Francijo

Carigrad, 12. okt. e. V polsluženih krogih so izjavili, da je pogodba med Turčijo in Rusijo že izvršeno dejstvo in je potreben samo še formalen podpis pogodbe. Turčija je pristala na ruski pogoji, da v vojnem času tuje vojske ne bodo smele skozi Dardanele.

London, 12. okt. e. V tukajšnjih političnih krogih trdijo, da bo danes podpisana pogodba med Rusijo in Turčijo. Obenem pa bo podpisana tudi pogodba med Francijo in Turčijo. Ni izključeno, da bo Chamberlain v svojem današnjem govoru že omenil te pogodbe in pojasnil, kaj pomenijo v mednarodnem političnem življenju.

Ankara, 12. okt. br. Glavni odbor turške ljudske stranke je imel sejo, na kateri ministrski predsednik podal podoben eks-pozé o pozajanjih v Moskvi, kakor tudi o pogajanjih s Francijo in Anglijo. Ko-

muniste ugotavlja, da je vodstvo stranke docela odobrilo stališče vlade.

London, 12. okt. br. Kralj Jurij je sprejel v avdienci šefa turške vojaške delegacije generala Orbaia.

Milan, 12. okt. z. Italijanski listi posvečajo rusko-turški pogajanjem veliko pozornost. »Stampa« poroča v zvezi s tem, da zasledujejo Egipt in arabske države moskovska pogajanja z gotovim vzmetiranjem. Boje se, da bi Rusija v sporazumu z Nemčijo in Turčijo udarila na Sueški prekop. Uspešna obramba Sueškega prekopa pa bi bila po mnenju teh krogov brez sodelovanja in podpore Turčije brezuspešna. Boje se tudi, da bo Rusija dala Turčiji svobodno roko glede arabskih držav, kar bi moglo dovesti do komplikacij na bližnjem Vzhodu.

Anglija in Poljska

Pogajanja poljskega zunanjega ministra v Londonu — Zaupanje Poljske do zaveznikov

London, 12. okt. s. Včeraj je došel v London poljski zunanji minister Zaleski. Kot cilj njegovega prihoda navajajo konzultacije o skupni doletitvi vojnih ciljev zaveznikov ter skupnih načrtov za nadaljevanje vojne. Zaleski je kmalu po svojem prihodu posetil zunanjega ministra Halifaxa, zvečer pa ministrskega predsednika Chamberlaina. Zaleski ostane v Londonu nekaj dni. »Times« posvečajo njegovemu prihodu uvodnik, v katerem naglašajo izredne sposobnosti Zaleskega, znane že iz

delovanja v Društvo narodov v ženevi. V parlamentu je bilo popoldne sporočeno, da odide angleški poslanik pri poljski vladi, Kennard prihodnje dni na svoje mesto v Pariz. Poljski poslanik Raczniski je priredil sinoči banket na čast poljskemu zunanjemu ministru Zaleskemu v poljskem poslanstvu. Poleg mnogih angleških uglednih osebosti je bil navzoč tudi angleški poslanik pri poljski vladi Kennard. Zvečer je imel Zaleski govor preko angleških radijskih postaj. Izjavil je, da duh poljskega naroda ni zlomljen in volja za nadaljevanje borbe se ni izpremenila. Zavezniki, ki jih ima Poljska, so jamstva, da bo zmagala. Na podlagi tega, kar je slišal iz ust odgovornih angleških politikov, je siguran, da vojna ne bo končana, dokler cilji zaveznikov ne bodo doseženi. Vojna ne gre samo za vzpostavitev Poljske, temveč za svobodo vseh evropskih narodov in boljše bodočnost Evrope. Dominacija nad miroljubnimi narodi potom sile mora prenehati.

New York, 12. okt. s. Bivši predsednik Hoover je včeraj izjavil, da je prepričan, da bo Poljska zopet vstala. Ne more biti trajnega miru ne v Nemčiji in ne v Rusiji, dokler bo veliki poljski narod zatiran.

Borzna poročila.

Curib, 12. oktobra. Pariz 10.175, London 17.78.—, New York 445.50, Bruselj 74.50, Milan 22.50, Amsterdam 236.62, Berlin 177.50, Stockholm 106.15, Oslo 101.15, København 86.—.

Tovarna tramvajskih vozov v Ljubljani obratuje

Do konca novembra dobimo 7 novih motornih vozov — Novi vozovi lepši in znatno cenejši od brojskih

Ljubljana, 12. oktobra. Pred leti, ko smo naše čitatelje seznanili z novo tramvajsko remizo v Ljubljani, dolgo 100 m, smo tudi opisali velike, dobro opremljene delavnice v novem velikem poslopiju; te delavnice so v resnici prava tovarna tramvajskih vozov, tovarna, ki je pa šele letos dobila svoj pravi pomen, ko so v nji začeli tudi izdelovati nove, moderne tramvajске vozove. Delavnice so se sicer posluževale že prej, vendar niso povsem izrabljale njihove velike kapacitete. V njih so le predelovali stare vozove, a v glavnem so delavnice služile za popravilo vozov.

Ravnatelj ljubljanske električne cestne železnice inž. Ženko

ZANIMIVA ZGODOVINA DELAVNIC

O pasivnosti našega tramvaja so meščani zvedeli že mnogo prej. Zdanj ni treba več raziskovati, zakaj niso bili s tramvajem zadovoljni v upravnem svetu in zakaj so bili z njim še bolj nezadovoljni meščani. Tramvaj ni mogel ustrezati predvsem zaradi tega, ker je bilo pogovorno omrežje še zelo nepopolno in tramvaj ni vozil prav tam, kjer smo ga najbolj pogrešali. Razen tega je bil vozovni park zelo majhen in vozili so le zastareli, že okrog 30 let stari vozovi. Proga sama je bila zaslina, saj bi po nji ne mogli voziti težji motorni vozovi. Ko so začeli pri nas obnovljati staro tramvajsko progno in graditi nove proge, so prav za prav šele začeli uvajati pravi tramvajski promet ter ustvarjati pogoje za nj. Stara ljubljanska cestna železnica je bila skoraj brez vrednosti. Kar je ostalo od nje, so omejevali vredni le stari vozovi, ki jih pa morajo predelovati, da jih sploh lahko uporabljajo.

Še skoraj večje skrbi so bile z obnovo vozovnega parka kakor z graditvami novih prog. Čim smo dobili prve nove proge, so bili novi vozovi neobhodno potrebni. Potrebna pa je bila tudi nova remiza, ki zdaj že zopet postaja pretesna ter že računajo s povečanjem. Prve nove vozove smo dobili iz tovarne vagonov z Broda. Ti vozovi so bili za Ljubljano prava senzacija in ko so prispeli na kolodvor, se je tam zbrala velika množica k nenavadnemu »sprejemu«. To je bilo tudi razumljivo, saj v Ljubljani dotlej še nismo videli modernega tramvajskega voza. Brojski vozovi so bili precej dragi, po 450.000 do 500.000 din. To se pravi, da je en sam voz veljal toliko kakor že precej lepa stanovanjska hiša. Če bi bili vsi novi vozovi tako dragi, bi morali še del časa čakati na izpolnitev vozovnega parka. Toda pri vsem tem smo imeli mnogo sreče. Po zahtevi univ. prof. Lobeta in ravnatelja Maloželeznice družbe inž. Ženka je Ljubljana dobila po izredno ugodni ceni stroje za izdelavo tramvajskih vozov. Prof. Lobe in inž. Ženko sta kupila stroje v Nemčiji l. 1922, ko je tam podobno blago izgubilo skoraj povsem svojo ceno. Stroji so vredni okrog 3,3 do 4 milijone din, kupljeni so pa bili za 1,2 milijona din. Tako so v novi remizi lahko tudi uredili prostore za velike delavnice, za kakršne nas zavidajo celo bogatejša mesta.

ZAKAJ DELAVNICE NISO OBRATOVALE ŽE PREJ?

Nove delavnice bi imele dovolj dela od prvega dne ter bi lahko obratovale v polnem obsegu. Toda Maloželezniska družba ni je nakopala dovolj dolgove z obnovo starih prog in graditvijo novih, zato ni bilo kreditov za večje obratovanje delavnic. Razen tega so morali najprej primerno preurediti stare vozove. Potem se jim je zopet kmalu nudila ugodna prilika, da

so kupili 13 starih tramvajskih vozov, ki so vozili v Opatiji. Nakup in predelava teh vozov je veljala mnogo manj kakor bi izdelava povsem novih vozov. Tako je bil vozovni park izpolnjen vsaj začasno. Namravano izdelavo vozov v Ljubljani je najbrž kdo presojal skeptično in ni računal da bi lahko izdelali pri nas voz ceneje kakor v priznani tovarni vagonov. Dokler niso imeli potrebnega kredita, niso mogli začeti delati.

2.450.000 DIN KREDITA ZA 7 VOZOV
Mestna občina mora že tako nuditi Maloželezniski družbi denarno podporo za amortizacijo, in sicer na leto nad 2 milijona din, zato ni bilo tako lahko najti še denarja za izdelavo novih vozov. Vendar je bilo končno rešeno tudi to vprašanje. Dobili so 2.450.000 din kredita za izdelavo 7 motornih vozov. Po proračunu bi naj voz veljal okrog 300.000 din, a ravnateljstvu se je posrečilo racionalizirati obratovanje in prihraniti pri nakupu gradiva toliko, da bodo morda s tem denarjem izdelali še 2 voza. Izdelava vozov v ljubljanskih delavnicah je torej skoraj 50% cenejša kakor na Brodu! Kdo bi potem takem ne pozdravljali izdelovanja tramvajskih vozov v Ljubljani, zlasti še, ker so pri delu zaposleni naši delavci?

NOVI VOZovi LEPSI IN BOLJSI OD BROJSKIH

Novi vozovi niso zaradi tega, ker so cenejši, slabši od brojskih. Izdelani so iz izvrstnega gradiva, ki je zvečine domače, le motorji in večji profili U-železa so uvoženi. Večino kovinskih delov je dobavljala tovarna KID. Domače je seveda ves les. Zakovice so iz Krke.

Na prvi pogled so novi vozovi na zunanjo zelo podobni brojskim, a kmalu opazimo, da se odlikujejo tudi po nekoliko lepši — če hočete, elegantnejši — obliki. Pri graditvi so upoštevali vsa izkustva, pridobljena s starejšimi vozovi. Ena izmed večjih zunanjsih sprememb pri novih vozovih je, da sta prednja in zadnja stena v vsej širini stekleni. Voz je 75 cm daljši od brojskega. Sedeži se vrste v prečni smeri, med tem ko sta v brojskih vozovih klopi ob vzdolžni steni. Zdi se, da je prostor izraben boljše, vsekakor bo pa nekoliko več prostora za stojalca, že zato, ker je voz daljši. Novi voz lahko prepelje hkrati 60 potnikov brez najhuje gneče. Notranjost je prijazna, pač zato, ker so vse oblike skladne in umirjene, ker so vozovi svetli

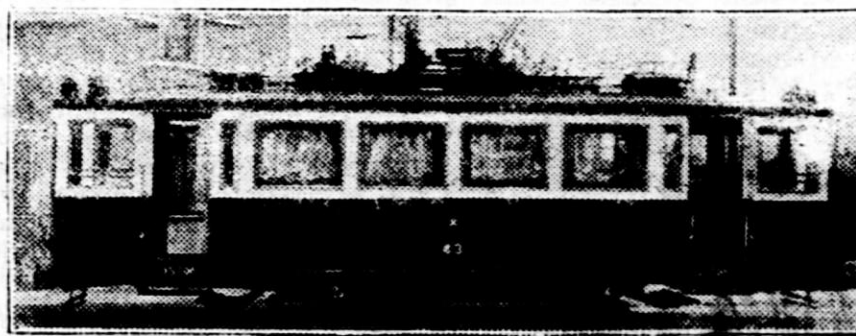
in ker ima gradivo, les, lepo naravno barvo. Ponašamo se lahko, da je tudi načrte izdelal domači strokovnjak, in sicer univ. prof. Lobe ob sodelovanju inž. Poniža. Prednost novih vozov je tudi, da so znatno hitrejši od brojskih ter je njihova povprečna hitrost okrog 15% večja.

48 MOTORNih VOZOV IN 6 PRIKLOPNih

Z novimi vozovi — trije so že v rezervi ter vozijo zjutraj, ko je živahniji promet — se bo tramvajski vozovni park povečal na 48 motornih vozov. Priklopnih vozov imamo 6, in sicer 5 odprtih in enega, starega zaprtega. Trije stari vozovi še čakajo, da jih predelajo v priklopne. Novih motornih vozov bo 22 (15 je brojskih), starih je še 13, ki jih bo treba kmalu zamenjati, in 13 je opatijskih, ki bodo lahko obratovali še del časa, vendar jih ne moremo primerjati z novimi. Delavnica bo torej imela še precej dela, če bo seveda za to tudi denar. Vsekakor bo morala priti v promet več novih vozov, čim bodo zgradili novo progno do Jezice, s čimer resno računajo. Za novo progno in vozove bodo potrebovali okrog 10 milijonov din.

V primeru z drugimi velikimi mesti, kjer je tramvajski promet zelo razvit, Ljubljana po številu vozov kljub vsej dosednji miselnosti vendar še preveč ne zaostaja; v inozemstvu odpadeta povprečno 2 voza na kilometer tira, pri nas pa doslej 1,72. Tramvajsko omrežje v Ljubljani je zdaj dolgo 26,129 m in na njem je 92 kretnic. Sprevednikov in voznikov je zaposlenih 149, preglednikov 5. Progo čisti 16 delavcev, za popravila proge je pa zaposlenih po 8—12 delavcev. V delavnicah dela podnevi 71 ljudi, v nočni službi (pri raznih popravilih vozov) je pa zaposlenih 16 uslužbencev. Preseneča nizko število osebja v upravi; z ravnateljem vred in dvema inženjerjema je zaposlenih le 6 ljudi. Zato so pa tudi upravni stroški zelo nizki. V inozemstvu znašajo pri cestnih železnicah po 30 do 67 par na vozni kilometer, pri nas pa le 22 par.

Razveseljivo je tudi, da narašča tramvajski promet, kar je treba pripisovati večjemu omrežju, pa tudi izboljšani tarifni politiki. Računajo, da je zdaj za 15% večji potniški promet. Zato je upanje, da bo naša cestna železnica v nekaj letih že sanirana in da bo lahko uspešno obratovala brez podpor mestne občine.

Taki so novi, v remizi izdelani tramvajski vozovi. — V notranjosti so prav moderno urejeni. Sedeži so razvrščeni v smeri vožnje in bo tako vožnja v novih vozovih mnogo udobnejša kakor v sedanjih. Morda bi Maloželezniska družba sedaj postopoma tudi v starih vozovih preuredila sedeže in s tem ustregla občinstvu, ki se v vedno večjem številu poslužuje električno cestne železnice.

Zatišje v senatni dvorani

Sodna sezona se kar noče razmahniti, pred sodniki defilirajo večinoma tatiči in sleparji manjšega kalibra

Ljubljana, 12. oktobra. Kakor v prejšnjih časih so v senatni dvorani dan za dnem razprave, toda sezona na sodnijske vendarle ne razmahne. Časopisni poročevalci odhajajo nezadovoljni iz senatne dvorane. Saj je bil obsojen tat, ki je ukradel nekaj kovačev vredne stvari, saj je bil obsojen tudi sleparček, ki je prav nerodno ponarobil račun ali blagajniško potrdilo, in tudi nekaj takih je bilo obsojenih, ki so se pregrešili zopet javno moralo, a vse skupaj ni skoraj vredno, da bi človek omenjal v listu. Pa tudi publika, ki je vsako jesen ob začetku sodne sezone tako pridno hodila k razpravam, ne kaže za tatiče in sleparje majhnega kalibra posebnega zanimanja. Klopi v senatni dvorani so skoraj prazne. Kje so upokojenci? Kje so brezposelnosti? Kje so delomrzniki, ki so z odprtimi usti in očmi zasledovali razprave pred senatnimi sodniki? Upokojenci imajo nabrže večje veselje s čitanjem poročil o svetovnih do-

godkih in s pomenki o vojni. V dvorani med razpravami ne morejo politizirati. Kako težko dandanes človek molči sprčo velikih dogodkov kako dobro dene, če človek pokramlja s tovaršem ali prijateljem v teh težkih časih. Kako človeku dobro dene, če ima komu razložiti kam bodo udarili Rusi, kje se bo Nemčija ustavila, kdaj se bo zrušil angleški imperij, kako dolgo bo Francija še velesila. Cisto razumljivo je, da upokojenci ne morejo sedeti v senatni dvorani in poslušati nezanimive razprave. Če se dogajajo po svetu velike stvari.

Kje so brezposelnosti, je pa bolj zagonebno. Zadnja statistika o brezposelnosti nam še ni znana, a nekaj jih je vendarle še. Ali so tako srečno izbrali, ko so klicali na večje in na ta način zaposlili brezposelne? Kratkotrajno, na sodnji jih ni več. Delomrzniki so se pa nemara stregli sprčo resnih in težkih časov in se lotili dela ter si služijo vsakdanji kruh ob po-

tu svojega obraza. S poročevalci je drugače, oni morajo po svoji dolžnosti poročati vsako dopolnilno na sodnji. Slabe volje odhajajo, nekam demoralizirani so, in sicer jih je spravil v tako razpoloženje pred dnevi eden izmed obsojencev.

Obsojenec je čakal po obsodi, da ga bodo odpeljali v kaznilnico. Mirogrede povedano se obsojenec ni protivil sodbi, vdan je sprejel kaznen in je tudi odkrito priznal, da je kradel, ker je bil v stiski. — Vi ste od časopisov, kajne gospodje? nas je vprašal. Priznali smo mu. Narkar je možakar prepričljivo dodal. Gospodje, da se vam ljubi, da se vam le ljubi. Tam na Poljskem pokajo puške, tam ob Reni teče kri, vsa Evropa, kaj Evropa, ves svet je alarmiran, vi pa zapisujete v beležnice nas reveže, ki smo si pomagali v stiski in naredi za nekaj kovačev škodo tam, kjer se sploh ne pozna, če izgine kaj, ki je nekaj kovačev vredno. Da se vam le ljubi, gospodje. Ampak oprostite, nisem vas hotel žaliti.

Tako je govoril in še nekaj je mislil povedati, a paznik ga je prijel za roko: Poj-dimo, ala, le brzi!

Užaljeni nismo bili, a od tega dne se nam zdi, da so tatiči in vlomilci majhnega kalibra še mnogo manjšega kalibra. Človek izgubi odnos do stvari. Četudi si ponosen državljani nevturalne države, se ne moreš ubraniti vpliva, ki ga zaliva človeka od vseh strani in na vse mogoče načine. Citamo o milijonih in milijardah in

to dan za dnem, kako naj bo važno, če tatiči ukrade 10 din.

Zato čakamo na obtožence večjega kalibra. Nekaj jih bo prišlo na vrsto proti koncu tega meseca in prihodnji mesec. Nekdo, ki srečo prodaja, in nekdo, ki se je žel bankirja in še nekaj podobnih. Pri bankirju gre menda za stotisoče, morda je bil dosežen celo milijon, da bi vsaj bilo tako, dandanes imamo drugačne odnose inokus se nam je spremenil, da na številke z eno, dvema ali tremi ničlami skora-ji več ne reagiramo.

Pretrpetljiva pa je vendarle bila včerajšnja razprava proti štirim fantičem, ki so krado kakor arake. Junaško so priznali vse grehe in odvetniki, ki jih je branil, se je silno razburil, ker so bili očetje in matere navzoči in se očetje niso mogli odločiti, kaj bi odgovorili na vprašanje, ali naj se izpričnici oddajo v zavod za popboljšanje ali si jih upajo starši doma spreobrniti. Eden izmed očetov je mlo pogledal ženo, žena pa je stavila pogoj. Če bo fant ubogal, naj pride domov, sicer naj ostane v kaznilnici. Fantič na zatožni klopi se je začel jokati in je obljubil, da bo priden in bo ubogal. Sodniki so razsodili, da ga bodo obdržali v zavodu za popboljševanje. Materi je bilo prav, oče pa je prosil, naj ga le spuste domov, ker je fant še tako majhen in nebojčen. Mati je zamrmrla, da je fant hudoben kakor vrag. Ko smo jo vprašali, zakaj ga ni pravčasno vzela v roke, je odgovorila, da bi to morala storiti njegova — mati. Bila je fantova mačeha.

Stiska jo je pognala v smrt

Posestnica Jera Zupančič iz Bušče vasi je skočila v Krko

Krško, 11. oktobra. Slabe gmotne razmere našega kmeta, v katere je začel v zadnjih letih nekoliko po lastni krivdi, nekoliko pa zaradi slabih letin in elementarnih nevd, zantevajo vedno več žrtev. Vsa tolažba tem nesrečnim je ponavadi šob v steno in ko ne vidi v svojih črnih sluhajih več izhoda, se odločijo za najstrašnejše.

Tako se je zgodilo tudi v Bušči vasi, kjer si je poslastica posestnica Jera Zupančičeva smrt v hladni Krki. Zopet je vzrok stara pravda! Ko se je primožila, je sploščka vladala med mladima harmonijama, dokler se ni France zapletel v pravdo, ki pa jo je izgubil in bil obsojen, da poravnava vse stroške, svoje in nasprotnikove. Veliki stroški so prinesli preprič v hišo in France, raje nego da bi poslušal dober svet, se je napotil po svetu, ter od tam pomagal, kolikor je mogel. Toda sreča mu ni bila mila in kmalu se je vrnil ter poskušal srečo s kupčijo doma. Tudi to mu ni šlo in odpravil se je v Zagreb za stalno. Jera je poskusila vse, da bi rešila posestvo. Tekala je od enega do drugega, nekaj je tudi prodala, a vse je bilo zaman. Sama, kakor je ostala s petimi otroci ni mogla zadržati plazu, ki se je čedalje hitreje pomikal na njeno premoženje. Tedaj pa sta se odpravila še dva otroka po svetu, dočim je tretjega poslala v šolo. Z ostalima dvema otrokoma se je prebijala iz dneva v dan poskušala je rešiti, kar se je dalo, končno pa je obupala. Vse tolaž-

be sosedov so bile zaman. Poskušala je zopet nekaj prodati, toda nihče ni hotel kupiti. Tedaj je pa sklenila račun s svojim življenjem.

Ko se je v ponedeljek prebudil njen najmlajši sin Miheč, je našel materino telo prazno, njeno obleko pa nedotaknjeno na peči. Zla slutnja ga je obšla. Vendar pa je še preje skočil pogledat v materino omaro, če ni morda oblekla praznične obleke ter šla zopet prosit pomoči. Toda obaka je v sela na svojemu mestu. Tudi na dvorišču je ni mogel najti nikjer. Tedaj ga je neka notranja sila napotila h Krki, kjer je našel prvo sled za pogrešano materjo, namreč njeno nogavico. Takoj je spoznal, da je šla mati v smrt v Krko. Ves obokan je prišel k bližnjemu sosedu Klunu ter mu povedal, da je mati pomohi izgubila ter da je najbrž skočila v Krko, kjer je našel njeno nogavico. Ivan Klun se je takoj napotil s svojim čolnom ob bregu iskat pogrešanico. Bilu krajja, kjer je ležala nogavica, je našel tudi truplo Zupančičeve. Sklenjene roke, ovite z rožnim vencem, so še zadnji trenutek njene življenja prosile Vsemogočnega, naj ohrani dom.

Zalostna novica se je kaj hitro raznesla po vsem Posavju. Pogreb pokojnice je pokazal, kako priljubljena je bila med sosedi. Kot pametna in skrbna gospodinja je uživala med sovaščani velik ugled. Zapusča še tri neposkrbljene otroke. Naj ji bo zemlja lahka.

Portugalec, ki je bil star 370 let

Plešasti ljudje baje nimajo izgledov, da bi dočakali visoko starost

— Ali upate, da boste dočakali sto let? V tem primeru, svetuje American Weekly, se pogledite v zrcalo. Če ste plešast, nimate mnogo izgledov, da dočakate sto let. Zakaj ne? Vzroki niso znani, toda izkušnje dokazujejo, da plešasti ljudje ne dočakajo visoke starosti. Tudi zobje igrajo veliko vlogo. Človek, ki ima še večino zob, ko je star 75 let, lahko trdno upa, da bo živel še 25 let. Tudi sluh je karakterističen znak visoke starosti. Metuzalemov starost dočaka kdor slisi v družbi 70 starcev rožljanje ključev na obročku.

V združenih državah je vedno okrog tisoč ljudi ki dočakajo zavidanja ali obžalovanja vredno starost 100 let. V Ameriki torej stoletnikov ni tako malo, kakor bi človek mislil. Mnogi izmed 100 let starih Amerikanov nikoli niso pili alkohola, niti niso kadili. Drugi zopet so jih pili mnogo, nekateri sploh niso kadili, drugi pokade na dan 30 cigarete, ne da bi to škodovalo njihovega zdravja. Nobena dijeta na svetu ne more baje človeku podaljšati življenja. Vse je samo stvar naključja in neznanosti zakonov. Tudi dednost igra svojo vlogo in na svetu so rodbine, v katerih dožive vsi člani visoko starost, druge pa zopet izu-

mirajo v mladosti. Ne smemo seveda pozabiti na avtomobilske nesreče, proti katerim ni nihče zavarovan.

Najstarejši človek na svetu, seveda če ne računamo svetopisemskih ljudi, je bil Portugalec Numas de Cujna. Če moremo verjeti portugalskima zgodovinarjema Casteguedu in Maffeuru, je bil rojen Numas de Cujna l. 1196, umrl je pa leta 1556, star je bil torej 370 let. Neki Kitajec, ki je umrl v Pekingu l. 1930, je trdil, da je star 252 let. Zdi se, da je bil resničen stoletnik Anglež Thomas Carn, čigar rojstvo je zabeleženo v matriki župnije Sv. Leonarda v Shere Ditch. Rojen je bil l. 1381, umrl je pa 1558. Buffon je domneval, da znaša največja starostna meja pri človeku 125 let. Sovjetski učenjak Lazarov pa trdi na podlagi proučevanja živčnega sistema, da more človek dočakati 180 let.

Ne zaostajuje pa zaeti si visoko starost. John Rockefeller, ki je bila njegova vroda želja, da bi dočakal 100 let, je bil star 46 dni manj kakor 98 let, ko je umrl. Njegova železna volja je šla za tem, da bi podaljšal življenje vsaj do 100 let, toda smrt se na to ni ozirala, kakor tudi ne na njegove milijone.

A. P. MELNIKOVA

ZAGONETNA SMRT KNEZA KOSTROVA

ROMAN

— Požuriva se torej! — je planil Oleg Kirilovič pokonci, ko je pogledal na uro. — Vlak odhaja čez petnajst minut. Zdaj je še čas, da se odpeljeva.

Ko sta se bližala Rimu, je vprašal: — Kam pojdeva najprej? — K meni, — je odgovoril Murzajev. — Obljubila mi je, da mi bo poročala o svoji smrti. Doma je imel tudi zavojček. V njem je bila knjiga Dantejev »Pekel«. Ko jo je zagledal, je dejal solznih oči: — Ni je več med živimi! Njene zadnje besede so bile: »Spomnite se, kaj sem vam rekla o knjigah.«

— Bože moj, kaj naj storiva zdaj? — Iskala bova njeno truplo. — Toda kje? — Najprej pojdeva pogledat na otok Tiberius. — Zakaj tja? — Na kraj, ki zbuja s svojim imenom odpor. — Kam? — V mrtvašnico. Ne vem pa, če je ob tej uri še odprta. — Zame je vedno odprta. Mene tam poznajo, — je odgovoril Oleg Kirilovič. — Tebe tam poznajo? — se je začudil Murzajev. Po svojem poklicu bi se moral jaz zanimati za mrtvašnico, kaj pa moreš imeti ti skupnega z njo?

72

— Slikam mračen motiv. Simbolično sliko z nadhimom mistike. Na nji bo mnogo trupel. V ta namen proučujem v mrtvašnici trupla.

— Če je tako, se pa kar požuriva! — Mrki grobar je sprejel kneza kot dobrega znanca. — Tu imam za vas nekaj novega, knez.

— Kaj pa?

— Priletno ženo.

— Od kod?

— Vrgla se je s Sixtovega mostu v Tiberio in potegnili so jo tu pri otoku iz vode skoraj pod samimi okni mrtvašnice.

— Ali je ni nihče spoznal?

— Ne. Tu je bila priletna žena iz Trastevere, ki je iskala svojega pogrešanega sinčka. Ta je spoznala v nji beračico, ki se je več let potikala po Rimu. Toda kdo je bila in kje je stanovala, ni znala povedati. Zelo je hvalila pokojnico, da je bila dobrega srca.

— Kakšen je obraz iz vode potegnjene utopljenke?

— Strašen. Čez ves obraz ima brazgotino.

Stopili so v mrtvašnico. Na mizah je ležalo več trupel, pokritih z grobnim platnom. Eno izmed njih, najbolj oddaljeno od vrat, je bilo pokrito tako, da se je videla izpod platna noga.

— To je ona! — je vzkliknil Murzajev ves iz sebe.

— Ali vidiš na nogi brazgotino? To so sledovi pasjih zob.

Stopila sta k truplu. Oleg Kirilovič je odgrnil utopljenkin obraz. Obraz je bil voščeno blede, okrog nosu in ust so se poznali sledovi suhe pene, oči so bile na široko odprte.

Toda v njenem pogledu ni bilo videti niti strahu niti bolesti. Zdelo se je, kakor da je široko odprla

oči, ko je zagledala pred seboj nekaj svetlega, radostnega, kar jo je mamilo. Čeprav so bile njene oči nekoliko osteklenele, vendar je žarela v njihovem pogledu ljubezen, iz njih je odseval končno najdeni mir. Njeno obličje je bilo tako blaženo, da je človek pozabil ob pogledu nanj na brazgotino, ki je bila nekoč skazila ta lepi obraz.

— Pogledj brazgotino, — je zašepetal Oleg Kirilovič in krepko stisnil Murzajevu roko. Spomini se, kako sem bil uničil portret z nožem. Maščevalcev nož je spalil njen obraz na istem kraju kakor moj nož sliko.

Pred leti sta sedela molče dva moža pred portretom žene, ki sta jo oba ljubila. Zdaj sta znova stala v globokem molku oba ob njenem truplu in preživljala skupaj pretrpetljive trenutke.

— To je bila njena usoda, — je zašepetal eden izmed njiju. — Vse življenje ni bilo harmonije med njeno zunanostjo in dušo. Ko je bila njena lepota v polnem razcvetu, je bila

Kot demon pretkana in zla.

— Ko je pa brazgotina spalila njen lepi obraz, — je nadaljeval v mislih drugi, — je postala duševno

Kot angel nebeški lepa.

Razen kneza Kostrova in Murzajeva je vedel samo še svečenik Sergej, kdo je bila somomorilka Ariadna Georgijevna, za katero je daroval zadušnico v ruski pravoslavni cerkvi, ki njenega praga ni smela prestopiti, dokler je bila še živa.

KONEC.

Solnce je ugasnil — vojno med Evropo in Ameriko prepovedal

Kdo — kje — kdaj?

To vam pove naš novi roman. Delo češkega pisatelja je fantastično, napeto in zanimivo tem bolj, ker obravnava vojno bodočnosti v vojni sedanosti!